

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема: „Алтернативи за трансформация на администрацията на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

Автор: Станчо Димитров Димитров, Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“, Факултет „Международна икономика и администрация“, Катедра „Администрация и управление“

Научен ръководител: проф. д-р Тилчо Иванов

Рецензент: доц. д-р Цветан Георгиев Цветков, катедра „Национална и регионална сигурност“, УНСС, научна специалност „Икономика и управление“ (по отрасли). Научното жури за защита на дисертационния труд е определено със заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 2334/12.06.2013 г.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма в катедра „Администрация и управление“. Записан е като докторант на самостоятелна подготовка със заповед № 621/18.02.2011 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Докторантът е завършил Висшето военно артилерийско училище в Шумен през 1993 г., Езиков Институт на МО на САЩ Тексас, (2006 г.), Съвместен щабен колеж на САЩ, Норфолк (2007 г.), Военноморски колеж на САЩ, Нюпорт, (2007 г.). Магистър е по публична администрация и европейска интеграция (ВСУ, 2010 г.). Военнослужещ е в поделения в Харманли и Варна. Участвал е в две международни мисии на Българската армия – в Дивания, Ирак (2003 – 2004 г.) и в Кабул, Афганистан (2009 – 2010 г.).

1. Общо представяне на труда

Представеният за рецензиране труд е с обем 224 стандартни страници основен текст. Структуриран е в увод, три глави, заключение и единадесет приложения. Списъкът с използвани източници е даден като приложение. В него са посочени 82 литературни източника и 27 източника от интернет. От литературните източници 48 са на английски език, три – на немски език, а останалите – на български език. Общият обем на приложенията е около 28 страници.

2. Анализ на дисертационния труд

Актуалност на тематиката

Темата на рецензирания труд е с подчертана актуалност и значимост. Авторът не е посочил специални аргументи като доказателство на актуалността. В увода, който на места има характера на въведение могат да се изведат следните аргументи за актуалността на избраната тематика:

- Афганистан е контактна зона на различни култури, религии, империи и обществени системи.
- Недостатъчният капацитет на всички нива от администрацията на Афганистан е фактор, който провокира дебат за ефективността на политиката, прилагана от международната общност.
- Административното развитие и установяването на работещи административни структури на централно и местно ниво е от особена важност за стабилизирането на страната и за международната общност.

По структурата на труда

Трудът е много добре структуриран – с ясна логика, съответстваща на декларираните задачи. Липсва обаче баланс между размерите на главите. Първата глава е около 60 страници, втората – двойно по-голяма, а третата е малко повече от 20 страници.

Изследването е извършено в следната последователност. Първоначално е осъществен много задълбочен и систематичен проблемен анализ на функционирането на администрацията на Афганистан. В резултат на това са систематизирани основните проблеми на трансформацията на изпълнителната администрация. Разработени са алтернативи за трансформация, въз основа на изследване опита на други държави със сходни проблеми – Косово, Ирак и Индия. Алтернативите са оценени от гледна точка на възприетите критерии за съвременна администрация и за осъществимост. В края на първа глава са формулирани изводи, а в края на трета – изводи и препоръки към конкретни адресати. Изводите и препоръките са логически свързани помежду си и с издигнатата теза.

По логиката на изследването

Декларираният *обект на изследването* е администрацията на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан. Считам, че реално изследваният в дисертационния труд обект е по-широк от декларирания. На първо място авторът осъществява сравнителен анализ с практики на други държави, на второ – изследват се (и са много важни за аргументацията на тезата) и условията, в които се развива страната, както и особеностите на региона.

Предметът на изследването е определен като: „алтернативите за трансформация и преход на исторически наследената към съвременна администрация от демократичен тип“. Считам, че предметът е ясно и точно формулиран и съответства на логиката на изследването.

Защитаваната в труда *изследователска теза* гласи, че несигурността и дестабилизацията на икономиката на страната могат да бъдат преодолени чрез адекватна трансформация на администрацията, съобразена с базовата политическа промяна в страната. Като цяло тезата е логично формулирана и то по начин, че да може да бъде доказана или отхвърлена.

Целта на труда е да се установят и дефинират проблемите, стоящи пред администрацията на изпълнителната власт на Афганистан и се дефинира и аргументира модел за демократична трансформация на администрацията на изпълнителната власт на страната. По същество тази формулировка предполага наличието на две цели. Първата е ясна (дефиниране на проблемите). Относно втората авторът не е определил какво в случая разбира под „модел“ (съществуват разнообразни интерпретации). Тази бележка е важна, тъй като в третата глава се избира *политика* за трансформация.

Определените *задачи на изследването* са три на брой и са логично формулирани. Имам известни резерви относно използваното тук словосъчетание „курс за укрепване на способността на администрацията на изпълнителната власт“, за които ще стане дума по-долу.

Авторът декларира, че е използвал следните методи: кабинетен анализ (основен), полеви анализ и анкетно проучване. Считам, че реално в изследването са използвани и други методи – например сравнителен анализ, интервю и „разходи-

ползи“. Изследователските методи са добре подбрани и правилно приложени в изследването.

Стилът на изложение е ясен и точен. Боравенето с литературните източници е коректно (почти навсякъде обаче, при цитирането са пропуснати конкретните страници от източниците). При цитирането на източници от интернет не се посочва конкретен документ, а само съответният адрес, което не е достатъчно за ориентация на читателя. Авторът демонстрира отлична литературна осведоменост, теоретични познания и практически опит в изследваната област. Структурата на изследването е съобразена с поставените цели, обект и предмет и води логически до защита на издигнатата теза.

По Първа глава – Характеристика и проблеми на администрацията на Ислямска република Афганистан

Авторът представя обобщаваща характеристика на администрацията, представя допълнителни аргументи за необходимостта и характеристиките на разделянето на властите, изследва динамиката и характеристиките на трансформацията на администрацията на изпълнителната власт. Представеният исторически преглед и социален анализ на населението дават много важна информация за по-нататъшния ход на изследването.

В резултат на анализа се извежда списък с 11 на брой ясно дефинирани проблема на трансформацията. Считам, че така представеният проблемен анализ е сериозна основа за доказване на тезата на автора.

По втора глава – Направления и пътища за трансформация на администрацията на изпълнителната власт

Съдържанието на главата е изградено на основата на следната логика. Първоначално се определят съвкупност от критерии, на които трябва да отговаря съвременната администрация. Основания за това са практиките на ЕС и постановките, залегнали в конституцията на Афганистан. Извежда се обща рамка за избор на публична политика. Анализира се опита на няколко държави в трансформация на администрацията на изпълнителната власт – Ирак, Косово и Индия. Изборът на държавите е правилно аргументиран със сходството на проблемите и съществуващите условия за функциониране на администрацията с

тези на Афганистан. Въз основа на тази информация са анализирани три алтернативи за трансформация: 1 – независим директорат за местно самоуправление, 2 – племенни споразумения, 3 – национална програма за солидарност. Всяка от алтернативите се оценява по три критерия и съответен набор от показатели за всеки критерий. Оценките се основават на експертни мнения, като е използван методът „разходи-ползи“. Въз основа на оценяването алтернативите са подредени по техните интегрална мярка на ефекта и коефициенти на разходите. В резултат от изчисленията е аргументиран избора на алтернативата на независимия директорат.

По трета глава – Осъществимост на политическите алтернативи за трансформация на изпълнителната администрация на Афганистан

Осъществимостта на алтернативите за трансформация е обоснована чрез: 1. – анализ на представената информация за казусите с трите избрани държави, 2. – интервюта с експерти и 3. – анализ на досегашния ход на трансформация на администрацията и неговите резултати. В последната точка от главата са формулирани поредица от изводи в резултат от изследването, както и конкретни препоръки към администрацията на изпълнителната власт в Афганистан. Предложени са и шест принципа въз основа на които да се изгражда политиката за тази трансформация.

По заключението

В заключението коректно са систематизирани резултатите от извършеното изследване и направените изводи.

Считам, че поставените задачи в изследването са решени (с известни резерви по отношение на задача 3, която може да бъде приета за решена при силно разширително тълкуване на използваното словосъчетание). Считам, че издигнатата в изследването теза е доказана (макар авторът да не коментира своята позиция по този въпрос).

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приносите на автора Станчо Димитров Димитров са научно-приложни по характер, изразяват се в обогатяване на съществуващи знания и могат да се обобщят по следния начин:

- Установени са специфичните характеристики на функционирането на администрацията на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан и тяхната динамика в исторически план.

- Извършен е проблемен анализ, въз основа на който са изведени и анализирани основните проблеми пред администрацията на изпълнителната власт на Афганистан.

- Доказана е необходимостта и са определени основните изисквания към трансформацията на администрацията на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан.

- Идентифицирани, анализирани и оценени са алтернативите за трансформация на администрацията на изпълнителната власт на Ислямска република Афганистан. Оценката е осъществена с използване на разработена специално за изследването система от критерии и показатели.

- Доказана е приложимостта на предлаганата алтернатива за трансформация на администрацията на изпълнителната власт на Афганистан, посредством апробиране и по-конкретно: анализ на казуси от аналогична трансформация в три държави, проведени интервюта с експерти, анализ на досегашния ход на трансформацията в страната.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд са посочени седем публикации – пет на български език и две на английски език. Публикувани са в авторитетни издания (списание Международни отношения, Научен алманах ВСУ „Черноризец Храбър”, Известия на Съюза на учените – Варна). Представен е един доклад от конференция в чужбина и доклади от две други конференции с международно участие.

Считам, че представените публикации отразяват важни части от дисертационния труд и доказват достатъчна степен на разпространение на получените резултати от него в научната литература.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът дава достатъчно добра представа за целите, обекта, предмета, съдържанието и резултатите от изследването. Отразява коректно обхвата на изследването.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Според ограничение № 2 от увода (стр. 6) авторът приема, че способността на администрацията да осигури сигурност и просперитет на обществото може да бъде оценена с безконфликтността на вземаните решения и гражданско съгласие за тяхното прилагане. Въвеждането на такова ограничение изисква много сериозна предварителна обосновка. Също така от обосновка се нуждае твърдението, че „Трансформация на административната система ... гарантира създаването на професионална, отговорна, деполитизирана и ориентирана към гражданите администрация с висок обществен престиж, способна да функционира ефикасно и ефективно“ (стр. 17). Не всяка трансформация води до посочените резултати.

Анализът на казусите за трите държави е много задълбочен и информативен. Резултатите от него са приложени правилно в доказване на тезата. Работата би спечелила много, ако анализите по тези казуси бяха представени в уеднаквена структура. Това би дало възможност за по-целенасочено обосноваване на твърденията.

Не е допустимо при оценка на алтернативите да се използват различни коефициенти на тежест на критериите за различните алтернативи (стр. 189-190). Вероятно е допусната техническа грешка при графиката от стр. 191.

Формулираните цели на трансформацията на администрацията на изпълнителната власт (стр. 178) са много важни при определяне на критериите и показателите за оценка на алтернативите. Авторът не е уточнил източника на определяне на тези цели. Едновременно с това може да се спори доколко модернизирването на начина на функциониране ... е цел, а не средство за постигане на други цели.

В различни части от изследването са използвани термини като: курс (стр. 8), алтернатива (стр. 144), политика (стр. 177), подходи (стр. 222), политически курсове за трансформация (стр. 223). Оценяването и избора на един от тези обекти лежи в основата на логиката на дисертационния труд. Не е ясно обаче, дали авторът има предвид един и същи набор от обекти или става дума за различни такива. Подобна бележка може да се отправя и по критериите за оценка на алтернативите (стр. 183),

които по-късно са наречени фактори (стр. 184), както и за метода, който на някои места е наречен „разходи-ползи“, а на други – „ефекти-разходи“.

Критичните бележки не са с принципен характер и не влияят върху качествата на труда като цяло и на получените резултати и приноси.

6. Заключение:

Дисертационният труд на Станчо Димитров Димитров представлява задълбочено самостоятелно изследване на актуален и ясно формулиран научен проблем – изградената в Афганистан администрация на изпълнителната власт не притежава достатъчен капацитет за постигане на публични цели като гражданска сигурност, икономически растеж, трудова заетост, удовлетворителни нива на инфлация. Авторът е демонстрирал задълбочени теоретични познания в изследваната област и способности за самостоятелно провеждане на научно изследване, систематизиране на резултатите от него и тяхното правилно интерпретиране.

Изследването съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, изразяващ се в развитие и приложение на съществуващи методи за решение на конкретни управленски проблеми. Резултатите успешно могат да бъдат използвани в управленската практика.

Като имам предвид баланса между сериозните научно-приложни постижения, многобройните силни страни на труда и незначителната тежест на бележките и препоръките, **му давам категорична положителна оценка.** Препоръчвам на уважаемото Научно жури да приеме труда като отговарящ на изискванията на ЗРАС и ВСУ и **да присъди** на Станчо Димитров Димитров образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

15.07.2013 г.

Рецензент:

доц. д-р Цветан Цветков